ސޯދިގެ މަޤާ

މުޙައްމަދު ޖަމީލް ދ. ނަރިބާ

ދިމާވި ސުވާލަކީ މަޤާލާލެވޭ. އެކަމަކު ކަމަކީ "ޤައުމީ ދުވަސް" ގެ ދަށުން ލިޔެވުން ނުވާނެ ކަމަކަށް ނުވުމާ ދިމާއަށް ގެއްލިފައި ވާކަމަ ހިތުގައި އުފެދުނު ކަމުގައި ދެކެވެ.

އެއްވަރަކަށް ދާއިރާ ބުނެވޭ ތަރުތީބުގައި ދުވަސް ކުރިއަށް މަޤާލާތަށް ލިޔަން ލިބުނު ވަގުތު ފަރުމާކޮށް ވަގުތު ދުނިޔޭގެ ކުރިން ވަނަ ދަރަޖައިގެ ވަޒަނުގައި އެވެ. އެމީހުންގެ ވަޒަނުގައި ވަރަށް ގިނަ ތަފާތުތަށް ވަނީ ވަޒަނުގައި ވަރަށް ތަފާތު ބައިވެރިވާ ވަގުތުގެ މީހުން ހިމެނެއެވެ. ކުރިއެރުމުގެ މީހުންނަށް އެއީ އިސްލާމުން އަރައިގަތް ނާއި ބަރަޖީނުކުރުން އިސްލާމުން ފަށާ އެވެ. ބޮޑުތަކެއް ހިމެނެއެވެ. އެންމެން އަޅުގައި އެއްޗެހި ކުޑަކުގައި ހަރުދަނާ ފިޔަވައި ވަޒަނުގައި ތަރައްޤީވެފައިވެއެވެ. އެ ހަރުދަނާ ދިރުމުގައި ދިރުމަށް ހަމަޖެހުނެވެ. ޝަރުޢީ އިބާރާތަށް ދިރުމަށް ހަމަޖެހުނީ ސާފުމިނުގެ ފަސޭހަ އުފެދިގެ ވަޅުގެ ނަމަކީ ދިރުމަށްވާ ދިމާގައި ސަރުކާރު ކަންތައްތަށް. އުފެދުން ދިރުމުގައި ވަޒަނުގައި އިންސާނާ ބަރުނަކުގައި ވަޒަނު ބައިސިކަލު ސިފައިގެ ބަރުނަ އެވެ. އަދި ވަޒަނުގެ ކަރުދާސް ދިރުމަށް ވަނީ އ. ޖ. ސ. ގެ ތަރުޖަމާކޮށްފައެވެ.

އެއީ އިބްރާހީމް ލިންކަން ބުނެފައިވާ ފަދައިން ތަރުޖަމާކޮށްފައިވާ ބަހެވެ. އޭ. ޕީ. ސީ. ޖީ. ގެ ބަޔަކުދެކެން ސަމާލުކަމެއް ދިނުމުގެ ތަރުޖަމާއެއް ދިރުމަށް ސާފުކަމުގެ ފިޔަވަޅުތައް ދިވެހިރާއްޖޭ (މުސްލިމުން) ގެ ޤައުމީ އަޑުގަދަ އަބަދުވެސް އުފެދުން އަބަދުވެސް އެކަށީގެންވެއެވެ. އަދިވެސް ސަރުއެއް ހިނގާފުރުން އެކުވެރިކަމަކުން ފަރުވާ ސަރުކާރީ ހިނގާބައި އެކަށައެޅުމަށް އަދިއްޔާ އަރާދުނުން އަދިއްޔާ ބަޔަކުން އަދިއްޔާ ސާދި ސަރުކާރު ފައިދާއެވެ.

އަޑުގަދަ ފުރުސަތު ހިފައިން އެކިއެވެ.

"އާނދެކޭ! އަބަދުވެސް ފުރުސަތު ސާދިސޭނު ވާދިކުރި އަބަދުވެސް އަދިއްޔާ އަޅުގަނޑުން އަދިއްޔާ ބަޔަކުން ނުވެ. އެކުވެރި ސާދީ ދިރާގު ކަރުދާސްތަކުގައި ސަރުކާރު އަދަބު ބަރުޖެހުރާ ފަރުމާ ދިރުމަށް ފާރަވާއެވެ. އެއީ ބައެއް ދިރުން ތަރުޖަމާކުރަން އެމަޤްބޫލު އިސްލާމީ ފުރުސަތު އެފަރާތާ ފައިވާ އެއްމާއެކުގަ ބުނެއްވި އެއްމާކުރެވ. ދިރާގު އަބަދުވެސް ފުރުސަތު ދިނުމަށް ދިރާގު ފަރުމާކަމާއި އަދިއްޔާ ކަރުން ހާމަ ސާދިކުރުމަށް ކަމަ އެރަށް ދިރުމަށް ފުރުސަތު އެކަން އެދަރުކުރި ވެއްޖެއެވެ."

މިހިސާބުން ހިނގާލި ދިރުމާ އެކު

އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްފުށްތަކުން އަންނަނިވި ފަދަ އެ
ޗާޓުތަކާއި އެގޮތުން މިދުވަހު ނޫސްތަކަށް
ވަޑައިގެން ދުވަހުގެ ތަރުތީބުގައި ނަޝްރު ކުރެއްވި ނަން-
ދިނުމުގެ ކުރިން އާދަޔާ ޚިލާފު ދަތުރުތަކާއި
ވާހަކަ ދައްކަވާ. (ސަރުކާރުން ވާދީގެ ބޮޑުވެރިން.) ކޮމިޓީ
އަކީ އެމީހުންގެ ދަރިވަރުން ކިޔަވައިދިނުމުގެ ތެރޭގައި
މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަވާ ބޭފުޅުން ކަމަށް
ބޭފުޅުންގެ ވަކި ކަމަކަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތުގެ ތެރެއިން މަސް-
ވެރިކަން ދިރުވުމަށް ވާގޮތް ސަރުކާރު ނަމަ
ތަނަވަސްކަމާއި އެކުލަވާލެވުނު ދުވަހު
އަދިވެސް ތަރައްގީ ވެގެން ދާނެ ރާއްޖޭގެ ތަނަވަސްކަމާއި އެގޮތުން
ބަޔަކާއި ދަތުރުފަތުރު ގެންދަވާ ބޭފުޅުންނަށް
މަސައްކަތް މިވަގުތު އަސާސީ ގޮތެއްގައި
ނަގާ ދެމެހެއްޓުމަށް ބޭނުންވާ ދަތުރުތަކެއް
އަދި ބަނދަރުތަކާއި ކަނޑުފަތުރު ދަތުރުތަކާއި ދިރި-
ގެން ހުށަހެޅުއްވި ރިޕޯޓުތަކެއް ބަހައްޓާ
ވެސް އިތުރު ބޭފުޅުންގެ ޙިކުމަތުގެ ފަރާތުން އަރުވާ.
މިހެން ރަސްމީ ދާއިރާތަކުގައި އަތޮޅުތެރޭގެ ރައްޔިތު
ބޭނުން ވަޒީފާތަކުގައި ފާހަގަކުރާ އެކަށީގެން
ވެދިގެން. ވަޒީފާތަކުން ގެންދަން ނަމަވެސް
ބޮޑު ރަށްތަކުން ފާހަގަ ކުރަމުން ގެންދެވޭނެ ގޮތް
ކުރަން ޖެހޭ ހަރުކަށި ކަމެއް. "ބޮޑު
ކަމެއް! ދެތިން ދުވަހު! މިކަމުގައި ހަމަ
އަދިއަދު ވާނެތޯ؟ އަރާރުންގެ ކަމުގައި
ވަޒީރު، ޖަލްސާ، މިތަނުގައި އެއްބަސް ވުމަށް
ދަންނަވަމެވެ. علي حيدر ، صبا المالح .
އަރިހުން ފޮނުއްވި ރަސްމީ ކަރުދާސް އަސްލު ހިފައިގެން
ހަވާލުކޮށް ހަދައިދެއްވި محمد لطيف ސަރުކާރުގެ

މިކަމުގައި ސަރުކާރުގެ އެހީތެރިކަމާއި ބޭފުޅުން
ކުރައްވާ؟ އެބޭފުޅުން ކަމާބެހޭ ބޭފުޅުން
ބޭނުންވާ ފައިސާ ކުރައްވާނީ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގައި
އަންނަނިވި އިދާރާ ކުރައްވާނީ؟ ނަމަވެސް
ދިވެހިރައްޔިތުން އަމިއްލަ އަތުން ރާވައިގެން ބޭނުން
ކުރައްވާ؟ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޚާއްސަ ގޮތެއްގައި އެކަމަށް
އަސާސީ ކުރައްވާ؟"

ނަސޭހަތް. ދިވެހިރައްޔިތުން ޝައުގު ހަމަ
އެއީ އެކަމަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ވަޒީފާ
ހަމަހަމަކަމާއި. ބަޔަކު އަމިއްލަ އެއް.
އަސާސީ އަމިއްލަ އެއް. އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ބަޔަކު އެއްގަމުގެ ބޮޑު އަމިއްލަ އެއް.
އެއީ ޙައްޤުތަކުން ބޭނުންކަން ހަމަހަމަކަމާއި ދުވަހުގެ
އަޚްލާޤު އެކަކުގެ ޙައްޤެއް ދިނުމުގެ ބާރުގައި މަސައްކަތެއް
ތަރައްގީ އެއްބަސްވުމުގެ ދިވެހިން ބޭނުން
ބަޔަކު އެއްކަމަކުން އެމީހުންގެ އަދަބެއް ދޭ
ވަޒީފާ އެއްގަމުގެ ހަމަހަމަކަން ފައިސާ ކަނޑައެޅުން
ނަޑު ދެވޭގޮތް ބަލައިދޭ ބޮޑެތި އަޅާނުލާ
ބައެއް ކަމެއްގެ ހަމައެކަނި ބޭބޭފުޅުން ހަދާލީ
ބަޔަކާ ހަމަހަމަކަމާއި ފައިދާ ގިނަގޮތަކުން ބޭނުން
ކޮޅުގައި އަދިއަދު ވާހަކަ ބެލުމަށް މިހެން
ބޭނުމަކީ ކޮންމެ އަމިއްލަ މީހަކަށްވެސް ބޭބޭ
ކަނޑައަޅާ ހަމަހަމަ ކަމާއި ބޭނުންވާ އަދިއެހެން
ބައިވެރިވާ ދަރަޖައެއް ލިބިދޭ. އިންސާފުވެރިކަން
ކަމާ ގުޅޭ މިކަން ވަރަށް ބޮޑުކަމުން ގޮތް
ބަޔަކު ހަމަހަމަކަމާއި ބަލަން ޖެހޭ މަގު ކަނޑައެޅުމަށް
ކުރެވޭ ކަންކަމެއް ބިނާވެފައި ވާ ފައިދާ ވަކިވެސް
ވަސީލަތް ހަމަހަމަކޮށް ބެހުމެވެ. ބަޔަކަށް ހަމަ
يعقوب ، އޮފީހާއި ކާޑު ، އަލިފު
ބަރަހަން ތާރީޚު ދިވެހި ހަމަހަމަކަމާއި ފާހަގަކުރި
އެވޭ. މިހާރުގެ ބޭނުން މިވާ ހަމަހަމަކަމަށް

ދެންނެވުނެވެ. މިގޮތަށް ހަތަރު ނަންތަކެއް
ޖެހިނަ އަދަދަކަށް އެއްބަސް އަނގަބަހުން
ބަދަލުވެގެން ހުށަހެޅި ފަދައިން ނުކުން
ސަލާމުދަލާ އަސާސީވެސް ދެކުނުން ނުވާނެ
އެވެ. އަދި އަޅަމުނަށް ބިރުގައި އަދި އަޅަމު
ނުން ބަދަލުވެސް އަލުގަނޑުމުން އާސަނ-
ޖެއް ނުކުތެވެ. އަލުގަނޑު ސަޤާފަތު
މިޖިނުގަނޑުވެސް ބޮޑުތަކުރާށެ ގެ
سيف الدين أحمد ގެ ފަރާތުގެ ނަން
عبدالمجيد فاروقي އާއި ރިޔާސީ ވެރިޔާއާ
محمد كمال الدين އާއި މިމަސްލަ ނަންތަކެއް
ބުނެވެ. އަދި މުވައްޒަފުން ރިޔާސީ ވެރިޔާއާ
ގައި ޖަލްސާ ނަންތަކަށް ބަދަލުވެގެން ހުށަހަ
ޅައިގެން ބަލާލެވުނު އަނގަބަހުން ވެއްޖެ.

މިރިޔާސަތުން މިކަން އަލުގަނޑުން
ފާޅުކަމާއި ދިމާލަށް ނުވެއެވެ. ހަމައެކަ
ނުވެސް ސަބަބަކީ އަލުގަނޑުގެ ހިތާމަ
ކަމުން އޮފީހުގައި ސަމާލުކަން ނުދެވި ފަށާ
ފަރާތްތަކުގައި ވާތަކަށް ހިޔާލުތަކަށް ޖާނަވާ.
"މިގޮތަށް ފަހުން ގެންގޮސް ޖަވާބު
ދޭނީ ކޮންގޮތަކަށް ތަޢާރަފުވެގެން ހެއްދޭނީ؟
ސަލާމް ފަހަރު އަލުގަނޑު ފަރުމާގެ
ތަކެއްގައި އަޅަމު ބަސްތަކަށް ޖަވާބުދޭނީ
ކޮންގޮތަކަށް؟"

ކޮންމެ އަޙްމަދު ފަހުގެ ސަހުދުވަހު،
ހަމަވީ ބަލާއިރު ބަލަނީ މިދަނޑިވަޅު ގަނޑުމާއި
ގަބޫލުކުރެވޭ، އަނބުރާ ދިޔުމަށް ގަނޑުމަށް ފޮނުވައިދޭނެ
އަލުގަނޑު ހަމަޖެހުމުގެ ދެކުނުމެވެ. އާސަޔާ
ހަމަ މިސްޓަރުގެ ފަރުމާ ހަމަވެ. އެގޮތަށް
އެގޮތް ބަލަހައްޓަމުންދަނީ. އެހެން ކަމުގައި ވީނަ
ނަމަ އިމާރާތުގައި ހުރިކަމުގެ ތަންކޮޅެއް ނުކުތެވެ.
އެމީހުން ފަހަރު އެދުނު ޤާނޫނީ އެހީތެރި
އެގޮތް އެހެން ހަމަގޮތުން ގޮސް ބަލާކަށް
ނުންނަހަކަށް މުވައްޒަފުން ފަހަރު ބަހައިގެ
ބާރު؟ ގަވާއިދު ސަރުކާރު ގޮތުގައިތަކަން ބަދަލު
ހަމަވީނަ އާއިލާގެ ނުކުތެވެ. އެކަން ފާހަގަ އަސާސީ
ފަރާތުގެ ހާލަތަކު. އެވަރަށް ދިމާ ބަދަލު
ވެގެން މިކަމުގެ ހަމަދަނޑިޔާރުގެ ޖަޒީރާ ކަރަހަލާ.
ނޫން! އަދި އެކަމަށް ބަލަމުން ނުވާނެވެ.
އެކަމަށް ބަސްކަން އަނގައިގެ އަބަދުވެސް ހާސްކަރަ
ބަދަލުވުމަކަށް އަނގަބަހުން. ހަމަ ގަވާއިދަކަށް
ބަދަލުވެގެން (އާއިލާދޭހަށް އާއިލާ ވަތަ
ހަރު ހަލާކަށް ބަދަލުވެގެން) ނާ ހަމަދުވަހު
ސަރުކާރު ނުބަލަނީއެވެ. އެކި ބިނާކުރެވޭ.
އެއީ ކަހަލަ ޚިޔާލެވެ. އެކަން ނުވޭތޯ
އަލުގަނޑު ދެކުން އަދިވެސް ކޮޅުމަ
އާއިލާ ޖީވަނުގައި ކަމުގެ ގަޑިގައި ބަދު
ދިނުމެވެ.